

Tarinoista voimaa elämän poluille

Elin elämäni yhdeksän ensimmäistä vuotta niin, että oman perheeni lisäksi myös isovanhempani olivat osa päivittäistä arkeani. Mamma letitti aamuisin hiukseni tiukoille saparoille ja toi puurokupun tuvan pöydälle. Kuljin mamman mukana ruokkimassa kano-

ja, poimimassa marjoja ja odottamassa kauppa-auton saapumista. Kissoja oli aina vähintään yksi. Piikkiöläisen asutustilan askareet tulivat tutuiksi. Vuodenajat vaihtuivat ja kammarin ikkunasta näkyvä peltoaukeama vaihtoi väriään. Alkukesän kukat taipuivat

sateen jälkeen ojanpenkoilta hiekkatielle ja pääskyset risteilivät kuulaalla taivaalla. Pulleiden heinäseipäiden ympärillä väreili makeanlämmän kesän tuoksu. Syksyiset mustat kynnöspellot huokuivat talven lepoon asettuvaa multaista viileyttä. Talvisina iltoina syötiin

uunpotaattia ja katsottiin iltauutisia. Kuusikymmenluvulla oli paljon uutisia ihmeteltäväksi. Sukulaisten vierailut olivat juhlahetkiä. Kahvi tuoksui ja puhetta piisasi, kyläilyn jälkeen isäntäväellä ja usein vieraillakin oli kiire iltalypsyllä.

Hiljainen suru, jolle ei ollut sanoja

Kasvoin kuunnellen Karjalan murretta ja tarinoita elämänpiiristä, joka oli pitänyt jättää iäksi. Muistelot olivat ohimennen lausuttuja sivuhuomauksia. Sopivissa tilanteissa siteerattiin tietyn ihmisen sattuvaa sanontaa muutaman selittävän lauseen saattelemana. Lapsenmieheni rakentui elävä kuva ihmisistä, taloista, rannoista ja tapahtumista jossain kaukana. Sota näyttäytyi kohtalonomaisena, selittämättömänä vedenjakajana sen entisen ja uuden ajan välillä. Vaistosin sodannähneen sukupolven yhteisen, hiljaisen surun, jolle ei oikein ollut sanoja.

Tämän sukupolven, samoin kuin sotavuosina syntyneiden määrittävin yhteinen tekijä on mielestäni silti päätäväinen selviytyminen – sinnikkyys, joustavuus ja halu mennä rohkeasti eteenpäin.

Mistä johonkin yhteisöön kuulumisen tunne syntyy? Ainakin siitä, että tuntee olevansa oikeassa paikassa ja lämpimästi vastaanotettu. Ja että joku

muistaa. Yhteydenpito luo uusia muistoja ja auttaa hahmottamaan mennyttä sekä tulevaa. Olen monesti pohtinut kotiseuturakkauden ja tarinoiden voimaa. Mitä itse kannan mukana johannekselaisuudesta? Tähänastisesta elämästäni olen pääosan viettänyt Turun lähikunnissa, pääkaupunkiseutu on myös tullut tutuksi. Visuaalisen ja sanallisen viestinnän työtehtävissä sekä partioharrastuksessa olen kohdannut monta ihmistä, joiden kanssa olen tuntenut vahvaa hengenheimolaisuutta jo ennen kuin karjalaiset juuret ovat tulleet esille. Asian selvittyä on käyty läpi pitäjät, kylät ja jopa mahdolliset yhteiset sukulaiset.

Huomaan arvostavani pieniä asioita, jotka ovat pysyneet samanlaisina jo Revonsaaren ajoista lähtien. Se antaa pysyvyyden tunnetta muuttuvassa ja arvaamattomassa maailmassa. Hyvää mieltä voi luoda, vaikka olisi millaiset rajoitukset päällä. Hyvät kohvit, pehmeät villasukat, makoisat lölyt, luonnossa ja meren rannalla kävely, kukat ja koko kasvukauden havainnointi. Heta-kissan touhujen seuraaminen. Tai haasteleminen mukavan ihmisen kanssa, tutun tai vieraamman. Jokaisen elämäntarina on kiinnostava ja kertomisen arvoinen. Niitä on ilo välittää haastattelujen muodossa tämän lehden sivuillakin.

– Heli Sirkesalo –

Kuva: Hannu Harju

Vuosi vaihtui – kuva kertoo

Uudenvuodenpäivänä sähköinen posti toi tervehdyksen Heikki Paakkaselta. Liitteenä oli mitä ajankohtaisin sanoma vaihtuvasta vuodesta – sisältöä kuvan ja sanan voimalla.

Tuossa vaiheessa vanhan vuoden kokemus oli takana ja tuntematon uusi edessä. Toivottavasti matkalla kohti tervehtyvää tulevaa. Kuvan monet yksityiskohdat kertoivat erilaisesta joulun ajan arjesta. Kiitoksin välitämme.

TÄS LEHES:

Muistomerkkien äärellä
s. 3

Urut soivat aikaansa
s. 4

Riionsaari sanoina
s. 6

Viipurin valtaajat
s. 7

Mitäs myö Pärssiset
s. 8

Päätoimittajan kynästä

Johannekselaisen päätoimittaja **Hannu Rastas**

Sivuja selaten

Suomi on lehtien ja lukijoiden maa. Sanomalehtiä julkaistiin lavealti jo koko 1800-luvun jälkipuoliskon ajan, vaikka kansakoululaitoskin oli vasta alkuaskelissaan. Lukkarinkoulut olivat tehokas ensiapu. Viime vuosisadalla lehtien julkaisu loikkasi huippulukemiin – oli paikallista, valtakunnallista, maakunnallista, ammattikohtaista, toimialakohtaista, harrastuskohtaista, uskonkappaleisiin liittyvää tai poliittisia oppeja jakavaa.

Suomi on myös sähköisen tallennuksen maa. Historiallisessa sanomalehtikirjastossa on nyt tallentuneena lähes 5000 eri julkaisua hyvin kattavasti. Tallennustuloksena on 1,4 miljoonaa lehden numeroa ja liki 20 miljoonaa sivua. Kaikki tämä suurimmalta osin vapaasti katsottavissa ja hakusanoin täsmättävissä – ainakin vanhoista ajoista vuoden 1939 loppuun asti, osa uudempaakin. Tammikuun alusta avautui nimenomaan koko 1930-luku katsottavaksi. Se merkitsee sitä, että nyt pääsemme lukemaan Johannekselaisten paikallislehteä Rannan Sanomia koko sen julkaisuajalta. Muutamia vuosikymmeniä sitten saimme Johannekselaisen kautta luettavaksi jo poimintoja lehdestä, muistaakseni Olavi Sarro toimitti tällaista palstaa varsin pitkään.

Rannan Sanomien näytenumero ilmestyi toukokuun lopulla 1930 ja ensimmäinen varsinainen numero tuli kesäkuun puolivälissä. Lehden toimitus ja toimisto sijaitsivat Koivistolla, päätoimittajana Mauno Sjöstedt koko toiminta-ajan. Julkaisualueeksi oli määritelty Koiviston lisäksi ulkosaaret, Johannes, Kuolemajärvi ja Uusikirkko. Lehti ilmestyi kerran viikossa ja ilmoituskannassa viipurilaisten yritysten osuus oli varsin näkyvä. Silloinkin heti alussa osattiin jo käyttää mainonnassa kansainvälisiä vaikutteita – koivistolainen Kodinruokala mainosti itseään määrityksellä The Coffee House. Pääosin lehti oli 4-sivuinen, mutta juhlapäivinä ja erityissyistä tehtiin myös 6-sivuisena tai 8-sivuisena. Näillä malleilla mentiin pitkään, mutta 1930 luvun jälkipuolella julkaisualue alkoi laajentua ja kattoi lopulta alkuperäisen alueen lisäksi Uuraan, Säkkijärven, Kanneljärven sekä Terijoen. Vuosien 1938 ja 1939 ajan lehti ilmestyi kaksi kertaa viikossa. Viimeinen numero ilmestyi marraskuun lopulla 1939. Jatkosodan aikana lehti ei enää yrittänyt paikallista paluuta. Lehteä syntyi kaikkiaan reilut 2200 sivua.

Paikallisuutisointi oli Rannan Sanomien aikaan erilaista kuin nyt. Tieto oli tarkkaa, jopa pikkutarkkaa. Esimerkiksi alueen pitäjistä pois muuttavat listattiin lehteen ja kerrottiin myös, minne muuttavat. Rikkeistä ja rikoksista tuomitut saivat nimensä julkisuuteen, vähintään nimikirjaimet ja muuta tunnistustietoa. Nyt tiedämme, ettei herra Huber tyytynyt aikanaan kaljantekoon, vaan käytti kiljua, käräjille asti – jääköön paikkakunta tässä tilanpuutteen takia mainitsematta. Pienyrittötoiminta oli muutenkin vilkasta, siitä kertoo lehdessä 150 yrityksen joulutervehdyslista.

Mistä lehden vuosikerrat löytyvät? Laita hakumääritykseksi Historiallinen sanomalehtikirjasto, sinne mentyäsi valitse Lehdet ja siellä hakukenttään Rannan Sanomat. Nyt pääset valitsemaan minkä vuosikerran otat luettavaksi. Tällä tavalla voit valita muitakin lehtiä lähempään tarkasteluun. Voit myös etsiä tarkempia aiheita Sanomalehtikirjaston Haku-toiminnolla, voit hakusanan lisäksi rajata aikaa ja valita haluamasi lehden. Iloisia hetkiä etsimisen ja löytämisen parissa toivottaen. Kirjoitelkaa myös Johannekselaiseen, mitä tietoja tai kysymyksiä Rannan Sanomien sivut teille tuottavat.

Aineiston toimittaminen

Aineiston toimittamiseen on käytettävissä useita eri vaihtoehtoja. Mieluiten otamme vastaan valmiiksi sähköiseen muotoon tehtyä aineistoa eli sähköpostilla toimitettua, mutta kaikki perinteiset menettelytavat ovat edelleen myös käytössä. Sähköpostilla aineiston voi lähettää osoitteeseen hannu.rastas@dlc.fi tai johannesseura@elisanet.fi. Muussa muodossa olevat aineistot Johannes-Seuran toimistoon Kaarinan Piikkiössä, osoite: **Johannekselainen**, Toimitus, Myllytie 1, 21500 PIIKKIÖ.

Pyydämme toimittamaan aineiston seuraavasti:

Maaliskuun numeroon aineisto viimeistään 17.2. (painopv 4.3.).
Lehti lähtee jakeluun suoraan kirjapainosta. Jos aineiston toimittamisesta on kysyttävää tai ilmenee häiriöitä jakeluaikataulussa, ottakaa yhteyttä lehtitoimikunnan jäseniin.

– Lehtitoimikunta –

Kuolleita

Hilkka Margareta Ilmasti o.s. Virtanen kuoli 1.12.2020 Kalannissa. Hän oli syntynyt 18.1.1931 Nauvossa. Kaivaten muistavat Eino, lapset Raija, Joni, Eija ja Janne perheineen sekä muut sukulaiset ja ystävät. Siunaus toimitettu.

Urho Toivo Haakana kuoli 15.12.2020 Raumalla. Hän oli syntynyt 25.7.1925 Johanneksessa. Kaivaten muistavat Pauli ja Pirkko-Liisa, Pekko ja Katariina, Petri, Eemeli ja Viljami, Pauliina, Juhani, Olivia, Venla ja Nella. Hannele, Katja Linda ja Anna. Jukka ja Päivi, Sini, Johan, Ronja, Lucas ja Fanny, Noora, Jari ja Pinja, Toni ja Matias. Markku ja Maarit, Riikka ja Jussi ja Laura sekä muut sukulaiset ja ystävät. Siunattu läheisten läsnä ollessa.

Briitta Kaisa Kaarina Takala o.s. Kesäläinen kuoli Porissa 12.1.2021. Hän oli syntynyt 12.2.1941 Perniössä. Vanhemmat Jalmar Salomoninpoika Kesäläinen Kolmikesälästä ja Ester Maria Antonintytär Tikka Tikkalasta.

Tyyne Aino Ilona Järvinen

o.s. Seppä
* 12.9.1923 Johannes
† 5.12.2020 Paimio

Väsyneenä silmät suljit,
siihen hiljaa nukahdit.
Yli rajan silloin kuljit,
rauhan rannan saavutit.

Kiittäen ja kaivaten
Lapset
Lastenlapset
Lastenlastenlapset
Muut sukulaiset ja ystävät

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa.
Lämmin kiitos osanotosta.

Merkkipäiviä

85 vuotta

11.1.2021 **Mauri Kullervo Pyökäri** Kaarinassa. Mauri on syntynyt Johanneksen Revonsaaressa. Vanhemmat olivat Otto ja Hilja Pyökäri o.s. Hyvönen. Enoa onnittelevat: Pertti, Liisa, Ritva, Eira, Matti ja Jukka.

Kuva:
Heli Sirkesalo

Hartauskirjoitus

Talven sylissä

Tänä Herran vuonna 2021 talvi on tullut Turun seudulle jo tammikuun puolessavälissä. Niin ei ole ollut aikoihin. Saattaahan muistini pettää, mutta 2000-luvun talvet ovat olleet mielestäni mustia ja vähälumisia. Sen verran lunta on piisannut, että joka talvi on autolla saanut liukastella.

Ajellessani Ruskolle mieltä: millainenkohan minä olen talviautoilijana? Mieleeni tuli sana jäätävä. Kertookohan se liiallisesta itsevarmuudesta vai huonosta itsetunnosta? Urbaanin sanakirjan mukaan jäätävä = loistava, todella hyvä. Mutta toisaalta: ehkä minun olisi talvella jäätävä kotiin ja annettava muiden hoitaa autoilut?

On ajotaitomme kuinka loistava tahansa, voimme siitä huolimatta, eri syistä, menettää ajoneuvomme hallinnan. Samoin voi käydä elämässämme. Saamme huomata, että kaikki ei olekaan ihmisen voimin hallittavissa. Korjausliikettä tarvitaan.

Elämän takkuillessa on hyvä kääntyä Jumalan puoleen. Psalmi 139 on kirjoitettu tuhansia vuosia sitten, ja se muistuttaa meitä seuraavin sanoin: Tutki minut, Jumala, katso sydämeeni. Koettele minua, katso ajatuksiini. Katso, olenko vieraalla, väärällä tiellä, ja ohjaa minut iki-aikojen tielle.

Me tarvitsemme johdatusta elämäämme, Jumalan kosketusta. Vaikka se joskus kirpaiseekin, loppujen lopuksi se on hyvä asia. Tuntuu miltä tuntuu, Hän pitää meistä huolen. Hän johdattaa meidät oikealle, turvalliselle tielle.

Siunausta uuteen vuoteen, varjelusta elämäsi!

– **Veikko Sailola** –
Vahdon kappalainen

Tapahtumakalenteri

TOUKOKUU

28.–30.5.2021 kotiseutumatka Viipuriin ja Johannekseen. Matkan toteutumiseen vaikuttaa kevään koronatilanne.

SYYSKUU

10.-12.9. Viipuri-Johannes kuntalaismatka, hotelli Victoria.

Pitäjäesittelyt jatkuvat, 14.4. Johannes

Luovutetun Karjalan alueella sijaitsi 60 eri pitäjää. Näiden historiaa, perinteitä, asukkaita ja myös nykypäivää esitellään Karjalatalolla pitäjäesittelyissä. Pitäjäseurojen ja -säätöiden edustajat kertovat pitäjien historiasta ja elämästä ennen ja nyt.

Pitäjäesittelyt ovat keskiviikkoisin klo 18–20 Karjalatalolla, Käpyläнкуja 1, Helsinki. Esitysten välissä on tauko.

Esittelyt ovat avoimia yleisölle, mikäli koronarajoituksia ei ole. Korona-pandemian aikana osallistujien turvallisuus on meille tärkeää. Tilaisuudessa tuolit on järjestetty väljästi ja hygieniasta huolehditaan hyvin. Otathan mukaan kasvomaskin, pidät huolta turvaväleistä ja käytät käsidesiä. Seuraamme viranomaisohjeita.

17.2. Sakkola, toinen pitäjä ilmoitetaan piakkoin. Esittely striimataan ja sen voi myöhemmin katsoa Facebookissa.

17.3. Kaukola ja Korpiselkä. Yleisöllä on mahdollisuus osallistua, jos koronarajoitukset ovat päättyneet.

14.4. Johannes, toinen pitäjä avoin. Yleisöllä on mahdollisuus osallistua, jos koronarajoitukset ovat päättyneet. Esittelyt järjestää Karjalan Liitto yhteistyössä Karjalaisten Pitäjäyhdistysten Liiton ja Opintokeskus Siviksen kanssa.

Johannes-Seuran toimiston aukioloajat

Helmikuu

KE 3.2.	klo 12-17
LA 6.2.	klo 11-15
KE 10.2.	klo 12-17
KE 17.2.	klo 12-17
LA 20.2.	klo 11-15
KE 24.2.	klo 12-17

Maaliskuu

KE 3.3.	klo 12-17
LA 6.3.	klo 11-15
KE 10.3.	klo 12-17
KE 17.3.	klo 12-17
LA 20.3.	klo 11-15
KE 24.3.	klo 12-17
KE 31.3.	klo 12-17

Huhtikuu

LA 3.4.	klo 11-15
KE 7.4.	klo 12-17
KE 14.4.	klo 12-17
LA 17.4.	klo 11-15
KE 21.4.	klo 12-17
KE 28.4.	klo 12-17

Toukokuu

KE 5.5.	klo 12-17
LA 8.5.	klo 11-15
KE 12.5.	klo 12-17
LA 15.5.	klo 11-15
KE 19.5.	klo 12-17
KE 26.5.	klo 12-17

Kesäkuu

KE 2.6.	klo 12-17
LA 5.6.	klo 11-15
KE 9.6.	klo 12-17
KE 16.6.	klo 12-17
LA 19.6.	klo 11-15
KE 23.6.	klo 12-17
KE 30.6.	klo 12-17

Muistojen paikat Lyhdyn valossa

Ohessa poimintana havaintoja ja kuvia Johanneksen sekä Uuraan alueen hautausmailta. Päivät olivat lyhyitä ja käyntikohteita paljon – siksi Johanneksenkin kuvat ovat illan hämyssä otettuja.

Pietarin pääkonsulaatissa työskentelevä taloudenhoitaja **Marja Lyhty** kiersi loka- marraskuussa omasta aloitteestaan ja omalla ajallaan 27 luovutetun alueen hautausmaata ja Tuuloksen kenttähautausmaan, siivosi niitä, asetti pienet seppeleet ja sytytti kynttilät. Julkaisemme hänen kommenttinsa ja kuvansa kiitoksena omistautumisesta tärkeään asiaan sekä vaivannäöstä muistopaikkojen hyväksi. Erityisesti muistaessamme, miten vähissä kotiseutumatkat ja hoitomahdollisuudet olivat viime vuonna.

Johannes (Johannes 1)

Kirkon raunion vieressä tien toisella puolella oleva muistomerkki sai surulliseksi, sillä tieltä oli heitelty paljon roskaa – vodkapulloja, kaljatölkkejä, kokonaisia roskapusseja... Alueesta näkee, ettei sille ole tehty mitään ja ruohikko on villiintynyt. Keräsin alueelta vain ison säkillisen roskaa ja revin heinää muistomerkkin ympäriltä, jotta se tuli paremmin näkyville. Kivi ja laatta olivat ok-kunnossa. Lopuksi sytytin muistomerkkin eteen vain kynttilän.

Kirkon raunioille on alettu rakentaa; kävelin katsomassa, olisiko näkyvillä ollut tietoa, mitä rakennetaan ja kuka on rakennuttajana. En löytänyt kylttiä, mutta kysyessäni ohi kulkevilta sain vastauksen, että paikalle tulee uusi kirkko.

Uusi hautausmaa (Johannes 2)

Kaunis sammalen peittämä hauta-alue. Muistomerkki ja pienet hautaristit olivat hyvässä kunnossa. Ison metalliristin runko oli todella naarmuinen – onkohan ollut sellainen vai onko naarmutettu? Aluetta kiertävä ketjuaita oli ehjä. Ainoa silmään pistävä asia oli oikeanpuoleinen porttipylväs, josta ketju lähtee, oli pahasti vinossa. Voi olla, että siihen on esim. peruutettu autolla. Tolppa on kuitenkin kovasti kiinni maassa eli se olisi kaivettava, jotta sen saisi suoriutettua.

Olin haudalla, kun ilta oli jo pimentynyt mutta auton valojen ja otsalampun valossa haravoin koko alueen, ja itse asiassa oli hienoa olla illalla ja nähdä miten kauniisti metalliristi loisti pimeässä, kun suuntasin siihen valon.

Uuras, Monola

Mäntymetsässä luonnon tilassa oleva hauta-alue. Muistomerkki oli hyvässä kunnossa ja muutenkin alue oli siisti. Haravoin muistomerkkin lähistön ja isommalta alalta keräilin myös pudonneet oksat pois.

Ainoa negatiivinen huomio oli hauta-alueelle opastava ison tien varressa oleva tienviitta, josta osa sekä venäjän- että suomenkielisestä tekstistä on kulunut kokonaan pois.

◇◇◇◇◇◇◇◇ Kerrotaan yhdessä tarina ◇◇◇◇◇◇◇◇

Jos olet enintään 40-vuotias ja sinulla on vanhempien tai isovanhempien kautta yhteys Johannekseen, voit osallistua kumppanina tarinan tekoon. Sinä kerrot tiiviisti oman tarinasi ja me tuomme mukaan pitäjätietoa yhteiseksi opiksi. Karjalainen Nuorisoliitto ja Karjalaisten Pitäjähdistysten Liitto kutsuvat tarinankertojiksi nuoremman polven henkilöitä, teemalla #minunjuureni. Kyseessä on verkkohanke, jossa levitetään tietoutta karjalaisista pitäjistä ja kannustetaan omien juurien tuntemiseen.

Miten voisit tarinaasi rakentaa?

- ♦ Kerro nimesi, asuinpaikkasi ja ikäsi.
- ♦ Missä Karjalan pitäjässä juuresi ovat ja mitä kautta sinä liityt kyseiseen pitäjään?
- ♦ Keitä esivanhempasi olivat ja missä he asuivat? Kerro nimet ainakin kerran kokonaisina + syntymävuosi.
- ♦ Mainitse naisten kohdalla tyttönimi.
- ♦ Jos tiedät kylän nimen, kerro sekin.
- ♦ Liitä mukaan valokuva itsestäsi. Jos kuvassa on muita, pyydä heiltä lupa julkaisuun.

Kerro oma kotiseututarinasi :

Voit pohtia esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

- ♦ Leivotaanko tai syödäänkö tai teetkö itse karjalaisia ruokia kuten karjalanpiirakat tai karjalanpaisti.
- ♦ Jos olet mukana jossain karjalaisessa toiminnassa, niin mainitse siitäkin.
- ♦ Miten karjalaiset juuresi näkyvät kotonasi? Oliko/onko kodissasi Karjalasta kulkeutuneita esineitä, kirjoja, valokuvia tms?
- ♦ Jos sinulla on lapsia, niin miten jaat karjalaista tietoa ja suvun kokemuksia/historiaa edelleen?

Kerro sukuusi liittyvä tarina tai muisto:

Tyyli on vapaa. Tarina voi olla pitkä tai lyhyt – kunhan se kertoo suvustasi ja on sinulle tärkeä. Tarkoituksena on, että oma äänesi pääsee esille sellaisena kuin se on. Toiveenamme on saada mahdollisimman erilaisia tarinoita: hauskoja, liikuttavia, tunteellisia. Sinun tarinasi. Halutessasi voit lähettää tarinasi video-na tai äänitteenä.

Lehti ja seura tuovat mukaan pitäjätietoa

Tämä on samalla mahdollisuus välittää Johannes-tietoa uusille lukijaryhmille – heille joiden juuret ovat eri puolilla laajaa karjalaista kotiseutua.

Me rakennamme heille tietoisuuden, millainen Johannes oli vuonna 1939. Tarinat ja pitäjätieto julkaistaan Karjalaisen Nuorisoliiton verkkosivuilla vuoden 2021 aikana. Voit myös jakaa tarinasi sosiaalisessa mediassa tunnisteella #minunjuureni. Siellä on jo julkaistuna tarina Impilahdelta ja valmistelussa on ainakin puolen tusinaa muuta.

Miten mukaan?

Viestittele kiinnostuksestasi tarinan-kerrontaan. Laita asiasta sähköpostia osoitteeseen johannesseura@elisanet.fi. Sen jälkeen sovimme lähemmin, miten ja milloin edetään, millaista tarinaa rakennamme. Jokaiseen pitäjään mahtuu monta tarinaa.

Mistä olen kotoisin?
Mistä sukuni tulee?
Mitä juureni kertovat minusta?
Nyt kerätään tarinoita!

Urkujen salaperäinen sointi

Kuvaaja:
Jalmari
Lankinen

Oikeudet: Lappeenrannan museot/ Juha Lankisen kokoelma CC BY-NC-ND 4.0

Johanneksen kirkon ulkoinen profiili on kaikin tavoin tuttu Johannekselaisen lukijoille. Sisäkuvia on ollut niukasti käytettävissä, mutta tuntumaa kirkon kokoon ja alttarirakenteisiin on voitu välittää. Alttaritaulu on muutenkin ollut vahvasti esittelyssä osin tekijänsä Venny Soldan-Brofeltin johdosta. Edellisvuonna yleiskuva laajeni, kun käyttöön avautuivat Jalmari Lankisen vuosina 1936-37 ottamat valoisat sisäkuvat, joissa saatiin näkymä myös urkuparven suuntaan. Arkkitehti Lankiselle kirkko tuli tutuksi, sillä hän suunnitteli ja valvoi vuonna 1938 valmistuneet muutostyöt.

Bror Axel Thulé.

Vuodenvaihteen tienoilla oli aihetta tutkailla Johanneksen kirkon urkuja hieman tarkemmin. Tietoon tuli vanha kehystetty urkukuva, jonka arveltiin esittävän Johanneksen kirkon urkuja. Läheltä piti, mutta emerituskanttorimme **Kari Kesäläinen** tunnisti kuvasta Koiviston kirkon urut. Koivistolaiset ovat tietävästi jo saaneet kuvan haltuunsa. Tilanne johti kuitenkin huomaamaan, että Johanneksen kirkon uruista on lehden palstoille saatu tietoa vain vähän, jos ollenkaan. Kuitenkin kyseessä on ollut mitä tärkein seurakuntaelämän ja kirkkotapahtumien osatekijä – juhlan, hartauden ja yhteisten kokemusten rakentaja. Tiedon puutetta oli siis paikattava.

Johannes-historia kertoo urkukirkon hankinnan vaiheista ja viiveistä. Kun 1200-paikkainen kirkko valmistui 1888, ei urkuasia ollut ensi vaiheissa vahvasti esillä. Seurakunnan aktiiviset naiset saivat kuitenkin aikaan urkuharmonin hankinnan, mutta senkin tulo lykkääntyi vuoteen 1893. Suuren kirkon tarpeisiin ratkaisu oli silti riittämätön ja keskustelua oikeista uruista käytiin, varoja kerättiin ja vastuksia koettiin. Jarruttajat lykkäsivät myönteisen päätöksen teon vuoteen 1908 asti. Silloin tilattiin uudet urut maan johtavalta yritykseltä Thulén urkutehtaalta Kangasalalta. Tähän päättävä Johannes-historian tiedollinen anti, mutta muut lähteet ovat auttaneet tarkentamaan.

Urkuhankinta oli kaikin tavoin ajan tasalla oleva ratkaisu – **Bror Axel Thulé** oli Ruotsista muuttaneen suvun toisen polven urkutehtailija, kokenut ja ajan virtaukset hyvin tunteva ammattilainen.

”Johanneksen seurakunnan kutsumana tarkastamaan toiminimi B.A. Thulén seurakunnan kirkkoon rakentamia 16-äänikertaisia urkuja, saan täten toimitettuani pyydetyn tarkastuksen, niistä antaa seuraavan lausunnon:

Urut ovat erinomaisen hyvin onnistuneet, palkeet ja muu koneisto toimii säntillisesti, sallien soitossa käyttää mitä keinovalvoja tahansa, käsin tehty työ on siistiä ja urkujen koko kokoonpano tarkasti sopimukseen mukainen. Äänikertojen valinta ja äänitys on tehty huolella ja hyvällä musiikillisella aistilla, niin että verrattain vähäisellä äänikertämäärällä voidaan saada aikaan runsaita väriävahteita.

Kokonaisvaikutuksessa on jotain heleän kirkasta ja samalla jotain sanomattoman salaperäistä.

Yksityisinä sooloäänikertoina ansaitsevat ensisijassa mainitsemista kumpaisenkin manuaalin huiluaäänikerrat: Konserttlojt ja Flöjt amabile, mutta myös Aeline, etenkin yhtenä Lieblich gedacktiin tai Voix celestine ja Gamba, etenkin yhdessä Gambettiin ja Woix celesten kanssa, sekä itse pää-äänikerta Principal, varsinkin Bordunan säestämänä, ovat soolokäyttöön hyvin sopivat.

Koppelit ovat tarkoituksen mukaisia; erilaisuuksia ovat 1) se koppel, jolla 2 manuaalin äänet soivat 1 manuaalilla

oktaavia alempana vaikuttaen melkoisesti äänen täyteläisyyteen, sekä 2) ryhmityskoppel, jolla saadaan kirkolliseenkin soittoon vähällä vaivalla tarpeellista äänenväriä vaihtelua, ja 3) itsetoimiva pedaali vaihtaja, jonka vaikutuksesta siirryttäessä koraaleista välisoittoihin ja päinvastoin, pedalin äänenvoima saadaan hiljentymään ja vahvenemaan yhtä aikaa kun kädet siirtyvät manuaalilta toiselle; viimeksimainittu seikka on suureksi helpotukseksi uruille saamaan jumalanpalveluksessa soittonsa sopeutumaan vaihtuviin tarkoituksiin ja sen käytännöllinen merkitys on niin muodoin varsin suureksi arvattava.

Yleensä todistaa tämäkin teos herä B.A. Thulén urkurakentajana yhä kulkevan eteenpäin ja taiteellisen harrastuksensa ohessa myös huolehtivan soittimien mukautumisesta varsinaiseen seurakunnalliseen tarkoitukseensa. Näitten urkujen tarkastus on tuottanut minulle suurinta iloa ja onnittelien sydämellisistä niistä sekä rakentajaa että Johanneksen seurakuntaa, joka nyt on saanut ihanan välineen sävelharrastustensa kehittämiseksi. Johanneksen kirkolla 17 p. kesäk. 1909, Ilmari Krohn, yliopiston dosentti.”

Vuonna 1938 urkuja jonkin verran muokattiin Kangasalan Urkutehtaan eli saman valmistajayrityksen toimesta ja

Johanneksen kirkon urut

ovat vankkarakenteiset ja ääneltään kaunis-sointuiset

Äskettäin 50 vuotta täyttäneen ja suurten uudistustöiden jälkeen uudelleen vihityn Johanneksen kirkon uruista on asiantuntija antanut erittäin hyvän lausunnon. Niinkuin tunnettu, suoritettiin urkujen suhteen myöskin eräitä uudistuksia ja täydellinen puhdistus.

Urut on valmistanut Tulenheimon Urkutehdas Kangasalla. Tämän urkutehtaan valmistamia urkuja on nykyään käytännössä suurimmassa osassa maamme kirkkoja. Rakenteeltaan ovat ne täysin ulkomaalaisten verot ja äänellisesti ne voidaan myöskin täysin rinnastaa ulkomaisiin.

Johanneksen seurakunta voi olla tyytyväinen urkuihin. Rakenne on vankka ja uudistettuina ja puhdistettuina urut säilyttävät kuntoisuutensa vuosikymmenien ajan. Koneisto toimii erittäin tasaisesti ja täsmällisesti. Urkujen sijoitus on onnistunut. Kaunis julkisivu täydentää erittäin sopivalla tavalla nyt uudistetun kirkon arkkitehtuuria. Äänellisessä suhteessa voidaan urkuihin olla täysin tyytyväisiä. Hyväkaikuisessa kirkossa soi ääni täyteläisesti. Pianissimot ovat kantavia. Soitto nyt kokonaan uudistetuilla uruilla tulee varmasti elävöittämään ja juhlistamaan seurakunnan jumalanpalveluksia.

—ooo—

urut myös puhdistettiin perusteellisesti. Siitä kertoi Rannan Sanomat uutisessaan elokuussa 1938. Muutoksista ja ylipäänsä urkujen tarkasta alkuperäisestäkin rakenteesta Kari Kesäläinen on välittänyt tarkempaa tietoa lehden toimitukseen. Sitä voivat alan ammattilaiset ja harrastajat halutessaan pyytää lähettämään.

Kysyin Johanneksen kirkon uruista kommentteja kahdelta urkujen tuntijalta. Yhteenvetona voi arvioida, että ne ovat olleet hyvin ajanmukaiset saksalaisvaikutteiset ja läntisessä Euroopassa yleiset urut. **Ville Urponen** totesi, että rakenteet ovat muuten Thulén standardiratkaisuja, mutta ”kiinnittyä huomio ehkä ainoastaan toisen sormion 16’ äänikertaan, joka ei ole aivan yleinen Thulén tämän kokoisissa uruissa. Alkuperäinen soitin sointiajatus on ollut tietyllä tavalla orkesterimainen ja se on soinnut leveästi ja tummasti.” Englannista urkujenrakentaja **Edward Bennett** totesi Johanneksen urkujen olevan hyvä esimerkki myöhäisromantiikan soittimesta. ”Tiedoksi saa hyvän käsityksen urkujen äänimaailmasta... se on kuin lämmin kylpy... äänen väri on ollut tärkeää ja sopii seurakunnalliseen harmoniseen musiikkiin.” Nämä lausunnot ovat hyvin yhteensopivat Krohnin ”sanomattoman salaperäisyyden” kanssa.

Vuoden 1938 muutokset Ville Urponen on katsonut tavoitteeksi kirkasta urkujen sointia ja että muutokset ovat olleet helppoja, sillä rakenteita ei ole tarvinnut muuttaa. Edward on todennut muutosten olevan esimakua tyyli-siirtymästä kohti barokkimaisempaa sointia, josta tuli vallitsevaa sodan jälkeisinä vuosikymmeninä. Mutta kuten hän mainitsee ”urkumusiikin maku on jälleen muutoksessa ja tämän päivän asiantuntijat olisivat todennäköisesti halukkaita säilyttämään Johanneksen urkujen alkuperäisen soinnin”.

Seurakunta sai nauttia uusituista uruista vain runsaan vuoden ja niistä kaiken kaikkiaan vain kolmen vuosikymmenen ajan. Kirkossa järjestettiin viimeinen jumalanpalvelus joulukuussa 1939 ja kirkon mukana urutkin tuhoutuivat talvisodan loppuvaiheissa. Olisivat ilmeisesti hallussa olevien tietojen perusteella uudelleenkin rakennettavissa ja jälleen ajanmukaisina urkuina.

– Hannu Rastas –

Värisävytetty urkukuva Kari Kesäläiseltä.

Kuunteluoppilas

Ellen yritti selittää jotain asiaa äidille, mutta puhe oli kovin sekavaa. Ei äiti siitä paljon selvää saanut, mutta äidin vaistoilla hän arvasi loput.

Ellen oli tullut kesällä 1946 kotiin Ruotsista. Siellä hän oli ollut sotalapsena kokonaista kaksi vuotta. Isä ja äiti olivat tehneet kipeän ratkaisun laittaessaan neljä keskimmäistä lastaan turvaan Ruotsiin sodan runtelemasta Suomesta. Taloudellinen tilannekin oli ollut hyvin huono, kun oli jouduttu lähtemään Karjalankannakselta kesällä 1944 sotaa pakoon. Tuli pikainen lähtö, eikä voitu ottaa mukaan kuin se, minkä jaksoi kantaa.

Nyt olivat Ellen, kuudesta lapsesta toiseksi nuorin, ja hänen kolme sisarustaan jo kotona. Oli syksy ja Lappeen pitäjän Hartikkalan kylässä sijaitseva Muukonniemen koulu aloittaisi syyslukukauden. Lapsia oli paljon ja luok-

kakoot suuria. Evakkolapsia ei koulussa paljon näkynyt.

Ellenillä oli ikää kohta kahdeksan vuotta. Hänen olisi pitänyt aloittaa jo toinen luokka, mutta Ruotsissa vietetty aika siirsi koulun aloitusta vuodella eteenpäin. Oma äidinkielikin oli unohtunut kokonaan. Niinpä Ellen aloitti ensimmäisen luokan. Onneksi opettajaksi tuli ymmärtäväinen ja avulias Iida Kotiranta. Hän tuli antamaan kotiopetusta jopa kotiin.

Ella katsoi ikkunasta, kun iäkäs, harmaattukkainen opettaja käveli kotiovellemme käsi kädessä Ellen-siskon kanssa. Koulupäivä oli jo loppunut, mutta nyt alkaisi lisäopetus ja lukemaan opettelu suomen kielellä. Äiti tiesi opettajan tulosta ja oli varannut keittiön pöydälle valmiiksi savipotissa paistettua kokkelipiimää ja vastapaistettua ruisleipää. Herkullinen tuoksu vastaanotti tulijat, ja ennen kuin aloitettiin oppitunti, syötiin

ruuat hyvällä ruokahalulla. Siinä keittiön pöydän ääressä Ella katseli kiinnostuneena, kun oppitunti alkoi. Ei hän siitä paljon mitään ymmärtänyt, kun opetus tapahtui ruotsin kielellä. ”Pääsisinpäs miekii koulu”, ajatteli Ella. Opettaja huomasi kiinnostuksen ja ehdotti äidille kuunteluoppilasmahdollisuutta. Parin vuoden päästä olisi sitten koulunkäynnistä jonkinlainen kuva, kun ensimmäinen luokka alkaisi.

Äiti letitti Ellen hiuksia ja laittoi lettien päihin oikein rusettinauhut. Oli herätty jo varhain, että oltaisiin varmasti ajoissa tärkeään päivään. Ellenin koululaukussa olivat voileivät myös Ellalle. Koulusta saataisiin lämmin ruoka, ehkä kaurapuuroa tai jos oikein hyvin kävisi, niin hernerokkaa. Ellen toivoi, ettei ruokana olisi makaronivelliä. Se ei maistunut hyvältä. Ruotsissa ruuat olivat olleet toisenlaisia ja kaikkea sai syödä mielin

määrin. Äiti toivotteli tytöilleen hyvää koulupäivää ja muistutti Ellalle, että ole sitten kiltisti.

Koulumatka ei kauan kestänyt, kun jo kilometrin päästä näkyi kaunis, punainen koulutalo. Kyllä Ellaa jännitti, kun tultiin koulun pihalle hălisevien lapsijoukkojen keskelle. Piti ottaa ihan siskoa kädestä kiinni. Kohta kuului järjestäjän sisään kutsu koväänisen kellon kilkatuksella.

Ellenin luokka oli koulun toisessa kerroksessa. Opettaja odotti oppilaitaan opettajanpöydän takana. Ellen jännitys helpotti, kun tutun näköinen, kiltti opettaja hymyili hänelle ystävällisesti. Ella sai piirustuspaperin ja liituvärit pulpetilleen ja piirteli sillä aikaa, kun oppilaat tekivät kouluaineitaan.

Ruokatunnilla koulun keittäjä kantoi ison kattilan opettajanpöydälle, ja kattilasta levisi nälkäisten oppilaitten nenään

herkullinen hernerokan tuoksu. Pulpetit piti laittaa suoraan asentoon pulpetin sisäpuolella olevan linkun avulla, ettei keittoa läikkyisi likaamaan pulpettia. Kankaiset ruokaliinat otettiin esille ja ne laitettaisiin lautasen alle. Kuka oli tuonut kotoaan voileivät ja maitopullon, sai ottaa ne koululaukustaan. Jonossa mentiin sitten hakemaan oma annos, jota opettaja kauhoi jokaisen lautaselle. Ensin luettiin kuorossa ruokarukous ja sitten alkoi kuulua nautinnollinen ryysätäminen, kun kaikki lusikoivat laihaa hernekeittoa. Hyvältä se maistui, vaikkei sattumia paljon löytynytäkään.

Välitunneilla leikittiin hippaa, ja siinä lajissa Ella pärjäsikin hyvin nopeine kinttuineen.

Koulun päätyttyä mentiin juoksujalkaa kotiin kertomaan äidille koulu-uutisia.

Oli kulunut jo vuosi, ja Ellan 6-vuotissyntymäpäivä oli takanapäin. Syyskuun alussa alkaisi taas aherrus Muukonniemen koulussa. Tuli selville, että syksyllä alkavalle ensimmäiselle luokalle voitaisiin ottaa yksi kuusivuotias, jos hänellä oli sisaruksia koulussa. Kouluun ilmoittautuminen piti tehdä hyvissä ajoin johtajaopettajalle.

Ellan mieli paloi kouluun. Isä ja äiti olivat sitä mieltä, että heidän kuopuksensa kyllä pärjäisi koulussa, vaikkei vielä ollutkaan täyttänyt seitsemää vuotta. Olihan hän ollut monta kertaa kuunteluoppilanaakin. Niinpä Ella ilmoitettiin kouluun. Jännitystä riitti, kun odotettiin päätöstä.

Sitten tuli ilmoitus johtajaopettajalta. Ellan anomus hylättiin ja kouluun otettaisiin Veikko. Voi sitä surun määrää. Vaikka Veikko oli nuorempi kuin Ella, hänet sittenkin valittiin. ”Mitä vaste mie en pääst kouluu”, itki Ella murheellisena. Syy oli oletettavasti se, että suuren, rikkaan maalaistalon poika vei voiton, koska hänen isällään oli vara antaa opettajalle ja koululle moninaisia, sodan jälkeen tarpeellisia lahjoituksia. Oli karjaa ja isot viljapelot tuottivat runsasta satoa. Sieltä voisi hyvin lahjoittaa opettajalle ruuan aineksia. Tällaisia lahjoja ei Ellan isällä ollut antaa. Kaikki olivat tarpeellisia kahdeksanhenkiselle evakkoperheelle.

Kaihoisana Ella katseli, kun sisarukset lähtivät kouluun. ”Kyl sie viel pääset kouluu ja sit siust tullookii hyvä oppilas”, sanoi äiti Ellalle ja alkoi paistaa pieniä kakkaroitu lohdutukseksi murheeseen. Vähitellen suru unohtui, mutta kotileikeissä leikittiin usein koulua.

– Ella Heino –

Potkukelkalla pääsee!

Kuvat ja tekstit: Heli Sirkesalo

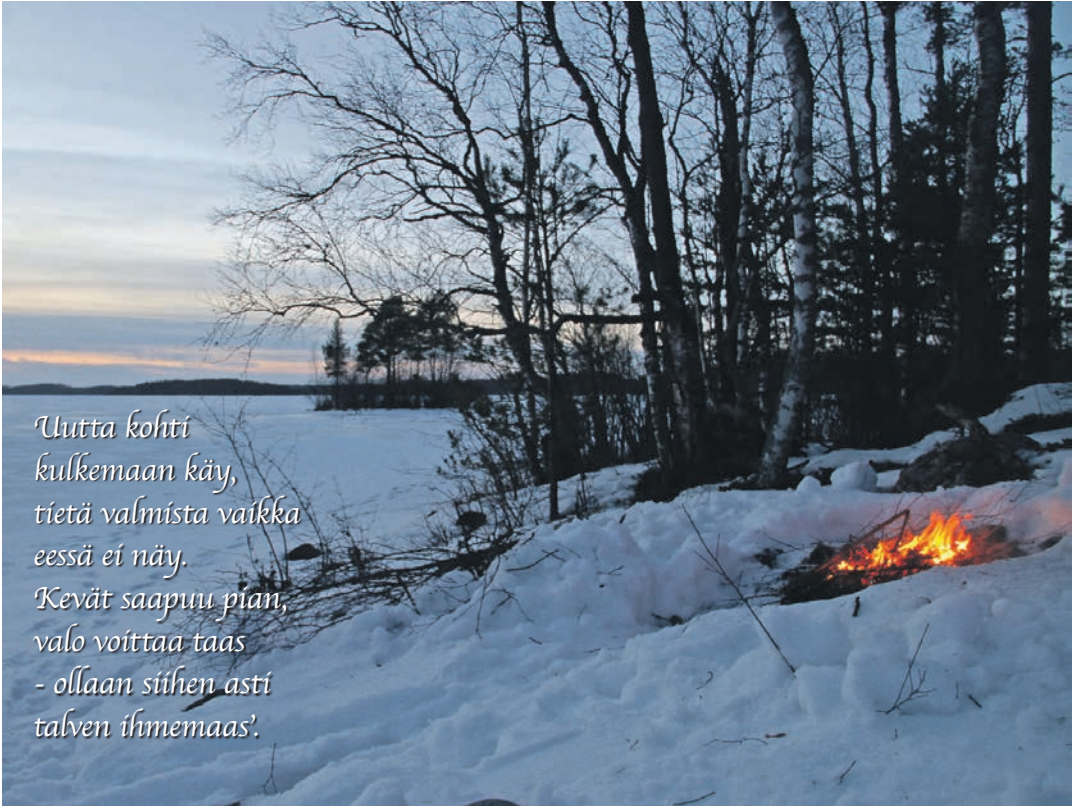
Vanha kunnon potkukelkka on mainio kulkupeli, kunhan vain keli on kohdallaan. Viime vuosien talvet ovat olleet epävakaisia, mutta sään salliessa

potkuttelu tarjoaa tehokasta liikuntaa ja jopa vauhdin hurmaa. Jäisellä pikutiellä tai meren/järven jäällä kelkka kiittää jalaksillaan melkein itsestään.

Jälle ei tietenkin ole menemistä ennen kuin tietää sen varmasti kantavaksi, silloinkin virtapaikat kiertäen ja jäänaskalit mukana.

Keväinen hankikantokelkkailu oli lapsena elämys. Peltoaavan yllä lepäävä lumimassa näytti jäätyneeltä kermavaahdolta, jonka auringossa kiiltäväksi

kovettunut pinta säteili tuhansina timanteina. Matka taittui hetkessä ja iso kelkka kiisi kepeästi, jalasten jättämättä jälkeäkään.

Uutta kohti
kulkemaan käy,
tietä valmista vaikka
eessä ei näy.
Kevät saapuu pian,
valo voittaa taas
- ollaan siihen asti
talven ihmemaas’.

Riionsaareen yhdistämiäni sanoja ja nimiä

Paikannimiä:

Akko, Ackosaari 1773

Haanniemessä oli riionsaarelaisten lehmihaka

Haanniemenpouni om pitkä,kapea lahti, joka taisi olla Haanniemen ja Riionsaaren välissä

Haasionsaari, Hasiassaari 1773 on saanut nimensä talvisista heiniensäilytyspaikoista

Haukilahti sijaitsi Riionsaaressa Riviniemenlähellä, Huunolan puoleisella rannalla

Haverinlahti (kenties tulee nimistä **Matts Haveri** 1773 ja **Stephan Haveri** 1786, isä ja poika, jotka asuivat Haverlahden rannalla)

Juosonpelto (Josefeja oli asujaimistossa useampia)

Kaukalolahti on Huunolan puoleisella rannalla Riviniemen lähellä

Korkio saarenosa tai saari (tai miten sen ottaa) Riionsaaren ja Pikonniemen välillä

Korkuussaari on Riviniemen päässä

Kuninkaanluoto, kenties Ruotsin kuningas on käynyt siellä

Kuusikkosaari, Tiroluoto, Tattariaho ja **Hirviluoto** olivat muita nimiä Riionsaaressa

Laivahiekka, laivojen rakennus- ja telakkapaikka, esi-isähän oli laivanrakennusmestari ja laivat kiinnostavat saarelaisia aina (jälkipolvissa vieläkin).

Lammassaaressa oli joskus laiduntanut lampaita kesäisin

Lukkarinniitty, Luckarin Nijttu 1773, lukkareita saarella sen muistoksi

Munaluodot ovat merkkejä entisaikojen vesilintujen munankeruutaloudesta. Munat olivat erittäin terveellisiä keväällä pitkän talven jälkeen.

Pouni on lahti Riionsaaressa (vesirantaisia, heinikkoisia pitkiä lahtia)

Raakinlahti, Raakinluoto, Raakinniemi, kaikki nämä nimet kertovat merenkulun monista vaaroista.

Raakki tarkoittaa laivahylkyä.

Riionsaaren Potsoina (lahti) olisiko kysymyksessä lahti, jonka rannalla laivat talvehtivat? Ymmärtääkseni Potsoina sijaitsi Kuninkaanluodon ja Korkion välisen lahden rannalla. **Hilda**-mummo kävi siellä pienenä poimimassa vadelmia, äitini kertoi. Mäkelän taloista ja Niemestä vei polku metsän läpi pohjoiseen Pienen ruonan niitylle ja saaren halki Telakalle.

Riionsaaren Ristiluoto 1773. Purjehtijoita ohjaamaan käytettiin väylien merkkeinä esim. ristinmuotoisia merimerkkejä. Laivaväylä kulki Riionsaaren ja Huunolan välissä ja Riviniemen salmen kautta. Saman juoman eli väylän kohdilla oli kalaisia vesiä.

Riisluoto, johon vedettiin riisinuotta eli riittä.

Riviniemi tarkoitti niemien päästä meressä pilkottavaa kivi- tai hiekkariuttaa eli riviä.

Ruokosaari sijaitsee Riionsaaren vesillä. Luotoja, niemien kärkiä ja lahtien pohjukoita reunustavaa kasvistoa ovat ruoko ja sara, joista viimeksi mainitusta käytetään myös nimitystä luhta.

Sumpukivi sai nimensä siitä, että kaloja säilytettiin elävinä sumpuissa kotien lähellä. Saartokalastuksen tärkeimmät välineet verkko ja nuotta esiintyvät monissa nimissä.

Suuri ja Pieni Vasikkasaari kertovat laiduntamisaikasta, näissä oli ilmeisesti isompia vasikoita.

Tiilenpolttamo Tiilikota sijaitsi Riionsaaressakin aikojen alussa, Laivahiekan lähellä

Vennäitsaaren nimi voisi tulla ehkä yöpyjistä? **Stadigit** vuokrasivat jossakin vaiheessa kalavetensä venäläiselle kalastajalle. He olivat siis kielimiehiä.

Sanoja Riionsaaresta:

vonka, rannan tai joen mutka

hapari, meren tuoma rantaan ajautunut tavara tai esine

ruona, vesiperäinen, heinää kasvava ranta, maatunut mutalahti

rospuutto, aika, jolloin ei päässyt kulkemaan jätse eikä meritse

kehveli, hiekkamatalikko

tura, vetelähkö muta

niini, pärna, lehmus

virka, ansa, sadin, rita

sudenkuoppa, suuri ansa

koppeli, talon lähettyvillä oleva tavallisesti aidattu pikkupelto, perunamaa, vihannestarha tms.

omenakoppeli, perunamaa

lehmäjuoma tai **lehmijuoma** = monet Johanneksen paikannimet kuvastavat kotieläinten kahluu- ja uittopaikkoja

kerppo, kesällä tehtiin lehmien ruuaksi talvella heinien lisänä koivunoksista kerppoja (vastan tapaisia), jotka kuivattiin

varvi, paikka, missä laivat talvehtivat

nummi, kangas

vainio, pelto

vähä, pieni

laperikko, tasainen kivikko

pouni, kuoppa, syvennys

helli, kiili, kiila, kaista

luuvi, lahti

viikki, lahti

kaulake oli ilmeisesti saarten välinen, välillä vedenpeittävä, luhtaniitty

riisitauti, enkelskatauti

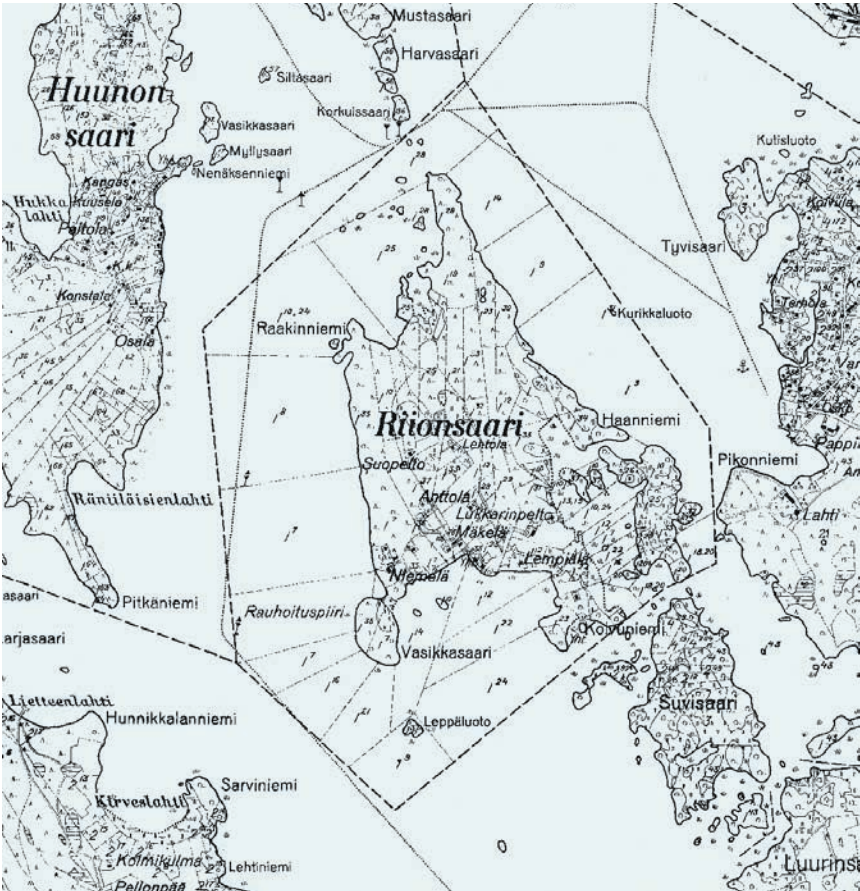
rintatauti, keuhkotauti

mesko, isorokko

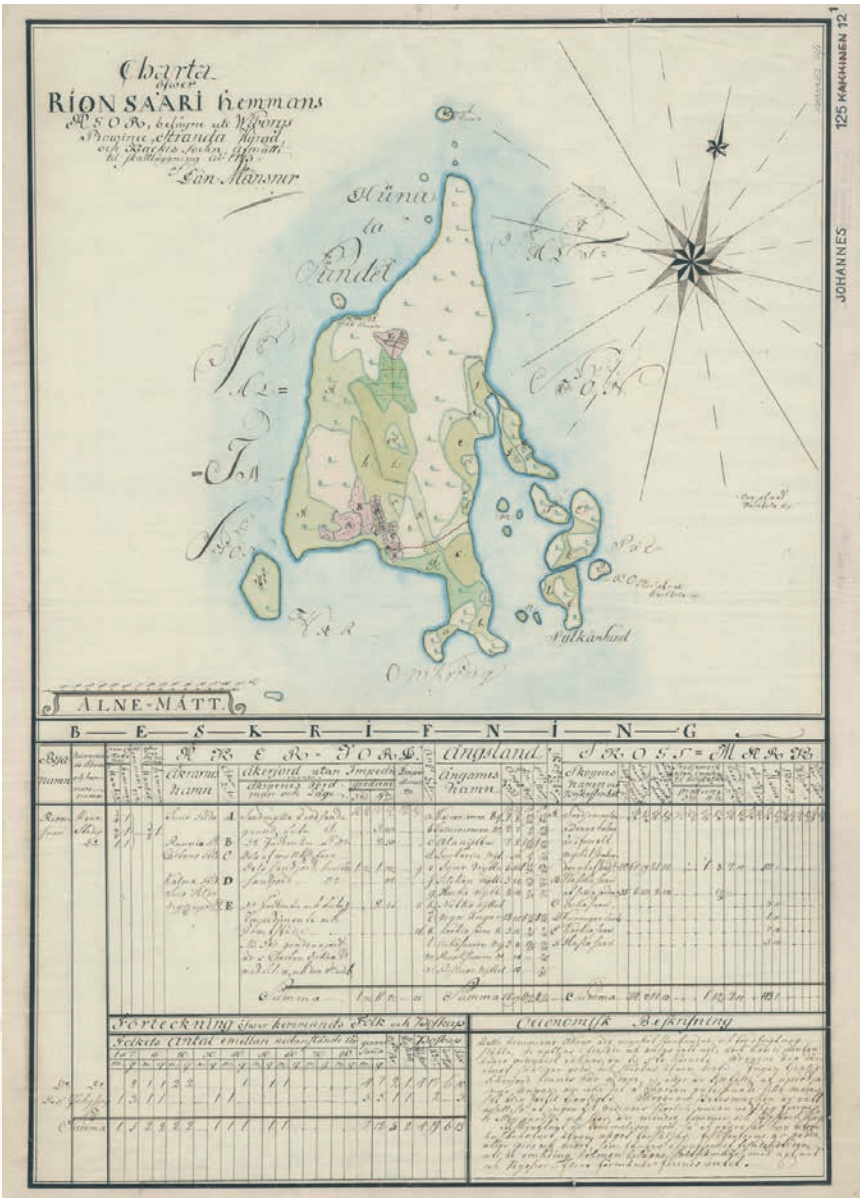
raasseli, mies, joka osti kalat kalastajilta ja myi eteenpäin Pietariin, oikeastaan osti myös kananpoikia, kiviä ym.

sipsanteri, Uuraan satamassa toimitti ulkomaisten laivojen miehistön asioita. Mummoni mummon perhe oli sipsante-reita, ja naiset pesivät, silittivät ja tärkkäsivät vieraslaivojen väen paitoja. Venäläisten sotalaivojen upseerit käyttivät joka päivä puhdasta valkoista paitaa. Mummoni sisko **Manta**-täti lähti Riionsaaresta varhain Uuraaseen mummonsä luo, silittämään paitoja.

– **Tuula Costiander** –

Karjalan kartat / copyright Maanmittauslaitos/Puolustusvoimat

Riionsaari v. 1773 / Kansallisarkisto <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=1678871>

Kaamosmatkalla Kannaksella vuosisadanvaihteessa

Harasoo vodka, finski turist ja rupla – siinäpä sanavarasto, jolla tultiin toimeen Viipurin ostosmatkoilla 1990-luvulla. Mutta sitä–pä en silloin aavistanut, että menneiden sukupolvien kotinurkilla olisin silloin käymässä ja juhlimassa siellä ankeaa alkutalven kaamosa ja rospuuttoa.

Funtsin minä kyllä vieläkin pikkusen, oltiin me Jääsken Ensossa vaiko Johanneksen Vaahtolassa – kukaan kun ei silloin esitellyt paikkakuntaa suomalaisesta näkövinkkelistä! Oltiin menossa vain ulkomaille ”lusthin pithoon!”

Villit ”Keihäsmatkat” olivat vielä 1990-luvulla muotia. Keski-Suomessa mm. Saarijärvellä oli matkanjärjestäjä **Mannisen** Matkat, Äänekoskella ainakin **Ilpon** ja **Ismo** matkat, matkanjärjestäjiä oli joka kirkonkylällä. Muistikuvat ovat varsin hämäret enkä muista syytäkään, mikä sai lähtemään juuri tälle ”kotiseutumatkalle”. Ehkä syy oli niinkin yksinkertainen kuin halpa viina, halpa matka, uteliaisuus ja positiivinen matkaseura näillä usein seikkailuiksi muodostuneilla bussimatkoilla.

Ismo järjesti iloisia ostos- ja hotellimatkoja Äänekoskelta vuoroin itärajan taakse, vuoroin Tallinnaan, olinpa kerran ruskamatkallakin pohjoisessa lakanpoiminta-aikaan, Pudasjärvellä ja Taivalkoskella. Usko tai älä, ensimmäinen matkan marjapaikka oli Iso-Syötteen laskettelurinteen notkelmassa! Sitä mietin, käytiinkö rasvamatkalla Ruotsin rajallakin, koska muistan että minulla oli auton penkin alla hienoa sokeria ja 10 pakettia meijerivoita, jotka sitten tietysti unohtuivat pois ähtiessä bussiin! Tekevälle sattuu!

Kommelluksia piisasi Johanneksen hotellimatkallakin. Päämääränä oli Lokki-hotelli. Muistelisin, että juuri tällä Johannekseen suuntautuneella matkalla meiltä särkyi bussi jo alkumatkasta. Konepellin alta alkoi tupruttaa haikua jo Suomen puolella. Vissiin oli mennyt lämmityslaitteen tai jäähdyttäjän letku rikki! Autossa alkoi olla kylmä. Kaikilla oli takit päällä. Ikkunat alkoivat huurtua. Kuski ei tästä hätkähtänyt vaan sukelsi moottorin alle ja sai vuodon korjattua väliaikaisesti naisten sukka-housuilla. Viipurissa hän käytti sitten bussia korjaamolla siinä Salakkalahden perukoilla sillä aikaa, kun me matkailaiset oltiin Viipurin kauppahallissa hieromassa pirtu- ja kristallikauppoja ja Pyöreän tornin kupeessa, torilla, valkaamassa piraatti-levyjä, poranteriä tai susikarvalakkia. Jotkut ehti paukulle Pyöreään torniinkin!

Nuista ostohommista vielä, että huvittavinta oli Talikkalan markkinatorilla, kun väki innosti ostamaan tuliaisiksi säkeittäin ruskeaa karkeaa sokeria. Yksi vääräleuka sanoi hiekotavansa sillä talvella pihansa, ja muut tietysti perässä menivät ostamaan. 40 markan sirkkelinterä piti ostaa vaikkei ollut sirkkeliäkään, kun halvalla sai.

Kaikkea tuntui Tshetshenian sodan aikana olevan tarjolla: käsikranaatti sata markkaa, kiikarit viiskymppiä, maastopuku tai vain kokardi ja pomppannapeja. Eipä sellaisista tuliaisista tullisi tykännyt. 1940-luvun sotareissulta setä oli tuonut Nagani-pistoolin muistoksi.

Lokki-niminen hotelli, Chaika, kuulostaa nyt tutulta. Googlen kuvien perusteella Lokin ympäristö nyky-Vaahtolassa vaikuttaa hämartyvässä illassa yhtä hämyisän ankealta kuin se oli silloinkin. Betonilaatikkolähiö, kerrostaloineen. Katulamput olivat himmeämpiä kuin Suomessa, valomainoksia vähemmän ja liikkeellä oli vielä iltasella ukkoa ja akkaa, vauvasta vaariin. Luovutetuille alueille siirrettiin sodan jälkeen uudet ihmiset N-liitosta, useat ovat sitä perua esim. valkovenäläisiä tai ukrainalaisia. Eipä heidän kanssaan juteltu. Hyvyyttä ja sääliä pystyi osoittamaan vain ostamalla katukauppiaalta vaikkapa ”helposti reikiintyvät” villasukat tai etelässä viljellyn arbuusin. ”Skolka-stoi”, mitä maksaa? Muuta yhteistä kieltä ei ollut. No sen verran on pitänyt vetää kotiinpäin, että Viipurissa on tarjottu tupakkaa vanhalle miehelle ja on samalla päästy yhteisymmärrykseen, että ”Wiborg on Finski-Gora!” eli suomalainen kaupunki. Tuli mieliin suorastaan uskonnollinen körttipapin lausahdus: Kansa joka pimeydessä vaeltaa! Ajatus on tullut mieleen kyllä loskaisena talvipäivänä Suomenkin puolella, vaikkapa Savonlinnan silloilla, räntäsateessa!

Nesteytys oli keskeisessä osassa. Ismo vaimoineen järjesti illalla ohjelmanumeron: ARBUUSI-BOOLI. He koversivat ison arbuusin ontoksi, täyttivät sitten vodkalla, shampanskojella ja arbuusin hedelmälihalla. Hyvää boolia! Yökerho kutsui pikkutunneille asti! Tanssitaikin kehittyi illan mittaan, ainakin omasta mielestä! Välillä syötiin Lokki-hotellissa suolaista hiukopala: seljankkaa tai borschkeittoa smetanalla ja tumman pietarinlimpun kera. Täytetty kievinkana tuntuu kuvista tutulta.

Tulee mieleen kieliopillinen kysymys: Onkohan Johanneksen murteella ”särvin” juotavaa vai syötävää? Meillä pohjanmaalla se on juotavaa! Parasta juotavaa taisi olla samovaaritee eli tsaiju ja kuohuviini eli shampanskoje, mitaleilla tai ilman. Tolstoin junassa olen myös juonut oikein hyvää teetä, jota ostettiin hyttiemännän samovaarista. Teetä ja vohvelikeksejä! Sillä reissulla oltiin lehtikioskista ostettu viimeisillä kopeekoilla erilaisia prenikoita matkamuistoksi ja pistetty ne tietenkin pai-

Viipurin kauppahalli. Kuva: Liisa Katajainen

Tori marraskuussa 2009. Kuva: Liisa Katajainen

dan rintapieleen. Junan käytävällä oli kävelleet maatuskat virkkoivat: ”Onpa nuorella miehellä paljon prenikoita, on varmaan huippu-urheilija!”

En muista olimmeko yhden yön vai kahden yön reissulla täällä entisen Kakin, Viipurin Rannan hallintopitäjän, Johanneksen kirkonkylällä, merellisessä Vaahtolassa, nykyisessä kerrostalojen Sovetskissa, taloja ovat suomalaisetkin sinne rakentaneet. Kait se parin yön matka oli, koska linja-autokuskikin oli tiiviisti yön riennoissa mukana! Johanneksen kirkon paikas-

ta tai Mannerheiminlinjasta ei silloin meillä ollut mitään tietoa. Jossain merenrannalla liplatti vielä vesi vapaana. Kyykistyin viilentämään kasvoja vaikka paperi- ja sellutehdas jossain horisontissa olikin näkynyt. Niiden likellähän vesi ei tunnetusti puhdasta ole. Syntyiköhän Vaahtola-nimen vaahdosta? Olen joskus lukenut, että luovutetulla Kannaksella oli Suomen ainut subtrooppinen ilmasto! Hiekkainen maasto, suojaista sää ja lehtevä puusto. Suomen Rivieera! Tuota kesäistä näkyä ja ilmastoa kaipaen.

Paluumatkalla tankattiin naftaa tankit piripintaan täyteen. Linja-auton takapenkillä istui aina sitkeimmät sissit, jotka jaksoivat tyhjennellä tuliaispuullojaan jo paluumatkalla. Matka Karjalankannakselle oli tuottanut puheensorinaa ja naurunremakkaa! Siis jälleen oli ollut onnistunut matka! En vain silloin tiennyt sen olevan kotiseutumatkakin!

runoili
– Vincent van Cook/ Vesa Koskela
– 2020

Helena Reposen kesäinen kuva Hotelli Lokin julkisivusta.

Kauko Kiskosen tallentama kuva sisäänkäynnistä.

Pärssiset kaksissa kansissa

Tiedot Pärssisten suvusta on koottu ja julkaistu kahtena teoksena. Niistä ensimmäinen on monihaarainen kuvaus suvun vaiheista ja toinen sukutaulujen kokoelma kaikkiaan 14500 henkilöstä. Molempien teosten lähtökohta on 1500-luvulla, jolloin suku on juurtunut Karjalankannaksen keskelle. Keskeisinä asuinpaikkoina ovat olleet ensin Muolaa sekä vähän myöhemmin Viipurin läänin Pyhäjärvi. Niiltä seuduilta sukua on levinnyt laajalti Kannakselle sekä Pietariin, Ruotsiin ja yli Atlantin.

Pärssisen sukuseura on pyrkinyt toteuttamaan hankkeensa mahdollisimman kattavasti. Työlästä se on epäilemättä ollut, koska suuria sukuhaaroja on suuntautunut erityisesti Käkisalmeen, Viipurin maalaiskuntaan, Räisälään sekä Sakkolaan. Sukukirjoissa on voitu käyttää apuna uutta dna-tietoa, mikä on lisännyt mahdollisuuksia selvittää sukulaisyhteyksiä maan rajojen ulkopuolelta idästä ja lännestä. Ensimmäistä kertaa huomio on kohdistunut tarkemmin Inkerin alueen Pärssiin eli Pietarin ja Kelton seudulle. Heidän kauttaan tulee dramaattista lisäväriä inkeriläisten kohtaloihin liittyen ja Leningradin piirityksen vuosilta.

Suvun tarinat ovat yleisemminkin esimerkkinä karjalaisten vaiheista risti-riitaisten olosuhteiden keskellä suurvaltojen välissä ja teokset sopivat luettavaksi muillekin kuin sukuun kuuluville. Suurimmaksi mullistukseksi todetaan viime sotien aikainen evakkoon lähtö, joka johti merkittävien osien suvun sijoittumiseen nykyisen Sastamalan alueelle.

Sukutaulut ovat sillä tavoin kattavia, että niissä on suoraan Pärssisen suvun jäseniä noin 4000 ja yli 10000 on suvun eri haaraumiin kytkeytyviä henkilöitä. Miten Johannes asettuu osaksi Pärssisten sukua? Oletettavasti Viipurin maalaiskuntaan tullut Pärssisten sukuhaara on eniten vaikuttanut Johanneksen puolelle. Yhtään Pärssistä ei ole kirjattu Johanneksessa syntyneeksi, mutta teoksen sukutauluissa on noin 150 henkilöä, jotka ovat Johanneksessa syntyneitä. Eikä kysymys ole vain muutamasta suvusta, sillä tuolla listalla on likimain 40 eri sukunimeä ja lisäksi henkilöitä ajalta, jolloin sukunimi ei ollut vielä

Sukukirjan rakentamisen voimapersoonat Seija Pärssinen ja Antero Pärssinen.

vakiintunut käyttöön. Eniten eli liki 20 Johanneksessa syntyneitä listautuu sukunimelle **Pentti** ja lähes yhtä runsaasti tulevat nimenä vastaan **Ahtiainen** sekä **Hörkkö**. Seuraavaksi eniten esiintyvät **Roininen**, **Hyppönen**, **Kuittu** ja **Raininko** – kaikki nämäkin vähintään puolen tusinan henkilön voimin. Hiukan pienemmin määrin ovat mukana **Hiiri**, **Nikkola**, **Rastas**, **Riikonen**, **Tikka** ja **Vyyryläinen**. Ja listalta luonnollisesti puuttamme me kaikki sotien jälkeen syntyneet sukupolvet, joiden tilasto-osuus ei kasvata Johanneksen lukemia.

Syntymätietojen kautta katsoen Pärssisten vaikutus Johannekseen jää välilliseksi, mutta voimme uskoa myös suoriin vaikutuksiin. Paikkakunnalle on muutettu työn perässä tai perhettä

perustamaan. Hyvä syy on siis johannekselaisillakin tutustua suvun kootun tietoon.

Pärssisten Sukuseura on yhdistyksenä perustettu tämän vuosituhannen puolella, mutta sukututkimuksella ja suvun vaiheiden selvittelyllä on vuosikymmenien mittainen tausta. Teossarjan nimeksi on valittu: Mitäs myö Pärssiset. Paketti on iso, sillä ykkösosassa on noin 350 sivua ja sukutaulujen osassa lähes 750, yhteensä reilusti yli tuhat sivua. Kahden kirjan yhteishinta on 50 euroa ja postituskulut siihen lisäksi, jos nouto ei onnistu. Noutomahdollisuuksia on Pirkkanmaan, Lahden seudun ja Helsingin alueella.

Lähempiä tietoja saa **Viivi Pärssiseltä** (Lempäälä), puh. 050 407 2860 tai email viivi.parssinen@gmail.com.

Karjalaisten sukujen tarinoita kuullaan webinaarissa

Karjalan Liitto ja Karjalan Sivistysseura järjestävät keväällä 2021 webinaarisarjan Karjalainen sukuni. Webinaarit pyritään pitämään kerran kuukaudessa torstaisin kello 18 alkaen ja ne järjestetään Zoom-alustalla. Tarkka ajankohta voi vaihdella esittäjien aikataulujen mukaan. Karjalan Liitto ja Karjalan Sivistysseura tiedottavat osallistumisesta ja ilmoittautumisesta sekä ajankohtaisista aikatauluista tarkemmin omilla viestintäkanavillaan.

torstai 11.2.2021..... klo 18..... Mitä on Karjala?, **Pekka Vaara**
torstai 11.3.2021..... klo 18..... Karjalan asutus ja suvut, **Santeri Palviainen**
torstai 8.4.2021..... klo 18..... Karjalaisen suvun tarinoita
torstai 6.5.2021..... klo 18..... Karjalaisen suvun tarinoita

Ilmoittautumiset 8.2.2021 mennessä Karjalan Sivistysseuran toimistoon toimisto@karjalansivistysseura.fi, josta lähetetään Zoom-ohjeet. Yksi ilmoittautuminen riittää kaikkiin webinaareihin. Webinaari jatkuu syksyllä.

Kattavaa isännöintipalvelua Turun alueella

Turun talousalueen suurimpana yksityisenä isännöitsijätoimistona olemme tarjonneet kokonaisvaltaisia isännöintipalveluita jo yli 50 vuoden ajan. Se on luonut näkemyksen siitä, miten isännöintialan ammattilaisen tulee toimia.

Varsinais-Suomen Isännöintitalo Oy on auktorisoitu ja ISA r.y:n auditoima, työntekijöidensä omistama isännöitsijätoimisto.

Kaipaako taloyhtiönne ammattitaitoisen ja osaavan isännöitsijätoimiston palveluita? **Ota meihin yhteyttä!**

Olette lämpimästi tervetulleita tutustumaan toimistoomme!

Ari Kesäläinen, Toimitusjohtaja, RI (YAMK), AIT, ISA
p. 020 722 9944, 0400 523 194
Maariankatu 4 C, 20100 Turku
ari.kesalainen@isannointitalo.fi

www.isannointitalo.fi

Autokorjaamo Testipiste oy

Hallimestarinkatu 22
20780 KAARINA

Puh. (02) 243 5585
Faksi (02) 243 5100
Gsm (0400) 824 767
markku.hiiri@testipiste.fi

Johannekselainen

Johannekselainen ilmestyy 9 kertaa vuodessa

Kustantaja ja julkaisija:

Johannes-Seura ry

Toimisto:

Myllytie 1 (Kirkonkulma) 21500 Piikkiö, puh. 02-4795 118

Avoimna: **keskiviikkoisin** klo 12-17 sekä kuukauden **ensimmäisenä ja kolmantena arklauantaina** klo 10-15. (ks. sivu 2)

www.johannes.fi

sähköposti: Johannesseura@elisanet.fi

Päätoimittaja:

Hannu Rastas, Saksantie 89, 21500 Piikkiö

Puh: 050-3541 363

Sähköposti: hannu.rastas@dlc.fi

Lehtitoimikunta:

Marjatta Haltia, Liisa Katajainen, Sari Scimone, Kaija Sipilä, Heli Sirkesalo ja päätoimittaja.

Lehden toimittaja:

Kaikki lukijamme, johannekselaiset ja heidän ystävänsä.

Ilmoitushinnat: 0,55 €/palstamm (perusteena 4-palstainen sivu, palstan maksimileveys 70 mm).

Säännöllisistä jatkuvista ilmoituksista alennus.

Kuolinilmoitukset:

- korkeus < 10 cm = 80 €

- korkeus enintään 10-15 cm = 100 €

Kiitosilmoitukset: 5 €.

Tilaushinnat vuonna 2021:

Vuosikerta (9 lehteä) 35 € Suomi ja Ruotsi, muut maat 40 €.

Lisänumerot 3 €/kpl + mahdolliset toimituskulut.

Piikkiön Osuuspankki FI54 4714 1020 0595 46.

Toimituksellinen aineisto:

Lukijoiden kirjoituksia ja kuva-aineistoa otetaan muokattavaksi julkaisemista varten tai julkaistavaksi sellaisenaan.

Vastuu ja päätökset julkaisemisesta ovat toimituksen. Julkaisemisen jälkeen alkuperäiset kuvat palautetaan, muu aineisto pyydetään.

Vastuu ilmoituksista:

Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Ilmoituksen poisjäämisestä tai muusta julkaisemisesta sattuneesta virheestä lehden vastuu rajoittuu enimmillään ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

Taitto: Esa Haltia

Sata-Pirkan Painotalo Oy